

<https://www.postimees.ee/7692279/eesti-on-sunnitajate-vaheuse-ajajargus>

Eesti on sunnitajate vähesuse ajajärgus

Loora-Elisabet Lomp, Eesti uudiste päevatoimetaja

17. jaanuar 2023,

Eelmisel aastal registreeriti Eesti perekonnaseisuasutustes 11 588 sündi, mis on 1550 last vähem kui aasta varem. See oli Eesti saja aasta kõige väiksema sündide arvuga aasta.

Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna andmetel sündis 5611 tüdrukut ja 5977 poissi. Kaksikuid registreeriti 178 paari, neist 62 paari poisse, 53 paari tüdrukuid ja 63 segapaari. Sündisid ka kolmed kolmikud.

Eesti Demograafia Assotsiatsiooni liige Toivo Mängel rääkis Postimehele, et sündimus on alati kõikunud ning lisaks tuleb arvestada, et ka sunnitajate vanus on kõrgem. Kui Nõukogude Liidus olid esmassunnitajad 19- ja 20-aastased, siis nüüd oleme jõudnud aega, kus esmassunnitajad on üle 25-aastased. Mängel märkis, et muidugi on ka neid, kes sunnitavad nooremana, kuid neid ei ole palju. «Sündide arvu langus on suur,» ohkas ta. «Kokkuvõttes on kolmandate laste sünnid alati olnud 14 protsendi juures, kõige rohkem sõltub konkreetne arv sellest, kui palju on esimesi ja teisi sünde, sest nemad moodustavad tavaliselt 85 protsenti kõikidest lastest,» selgitas Mängel.

Mullused popimad nimed

2022. aastal olid populaarseimad tüdrukunimed Sofia, Mia, Eva, Lenna, Marta, Amelia, Elli, Maria, Sandra ja Alisa.

Poistele pandi enim nimeks Oskar, Sebastian, Mark, Hugo, Robin, Martin, David, Lukas, Aron ja Rasmus.

Allikas: statistikaamet

Pole kõige suurem langus

Ent praegused sunnitajad on ise sündinud 1990ndatel, mil oli veel suurem sündide langus kui möödunud aastal. Nimelt sündis 1988. aastal 25 060 last, ent juba 1998. aastal vaid 12 167 last. «1990ndate alguses sündinud on praegu esimesi lapsi sunnitamas ning neid ei olegi palju. Lisaks peame mõtlema sellelegi, et sünnitusega igal aastal tõuseb,» rõhutas ta. «Sellel ajal läks sündimus paugult alla. See ikka ehmatas toona kõiki,» meenutas Mängel. «Sellel ajal toimus palju karmim langus kui see, millest me praegu räägime. Praegu on ju vähem 1500 sündi,» rääkis Mängel.

«Kui vaadata graafikult 2004. aastat ja seal veel mõned aastad edasi, siis tõsteti emapalka. Mõneks aastaks sündimus stabiliseerus, ent mõne ajaga oli ikkagi uus meede juba vana ning inimene kohastub meetmega,» lausus Mängel.

Praegu on meie sündimust mõjutamas kolm asja: tõusnud sünnitusega, vähem sunnitajaid ja elukeskkond.

Eesti Demograafia Assotsiatsiooni liige Toivo Mängel

«Seega praegu on meie sündimust mõjutamas kolm asja: tõusnud sünnitusiga, vähem sünnitajaid ja elukeskkond,» selgitas Mängel. Ta ütles, et kuigi praegu ei saa viimast väga konkreetset väita, mängib tavaliselt elukeskkond suurt rolli. Samuti on oma osa praegusel Ukraina sõjal ja majanduslikel raskustel. «Ka näiteks Teise maailmasõja ajal sündimus langes. Ümbritsev maailm ja möödunud aasta läheb küll musta aastana kirja. Hoiakute muutus on kindlasti olnud, ent veel ei saa öelda, kui suur see on,» nentis Mängel.

Põhjused pole Eesti-spetsiifilised

Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskuse teadur Mark Gortfelder rääkis Postimehele, et eelmise aasta sünid on madalaim näitaja alates 1919. aastast. «Seejuures on langus võrreldes eelneva aastaga 1550 sündi ehk suhtarvuna pea 13 protsenti. Esialgsed andmed sündide absoluutarvu osas ise ei võimalda põhjuste analüüsi,» täiendas ta. Gortfelderi sõnul on enamikus Euroopa riikides 2022. aasta veel mittetäielikel andmetel tulemas sündimuse langus, kuid Eestis on vähenemine võrreldes eelneva aastaga suurem kui meie lähiriikides, kus see jääb kuue kuni kümne protsendi juurde. «Niisiis on tegemist laiem ja mitte üksnes Eesti-spetsiifilise fenomeniga, mistõttu on ka põhjused osalt laiemates ja mitte Eesti-spetsiifilistes tegurites,» rõhutas ta.

Teiseks on tema sõnul Eestis oluliseks sündide arvu vähendavaks teguriks peamises sünnituseas olevate naiste vähesus, sest 1990. aastatel nägid ilmavalgust väikesed põlvkonnad. Kiire arvutus esialgsete andmetega ütleb, et Eestis on veidi üle kümne protsendi sündide arvu langusest võrreldes eelneva aastaga taandatav üksnes sellele asjaolule.

Tegemist on laiem ja mitte üksnes Eesti-spetsiifilise fenomeniga, mistõttu on ka põhjused osalt laiemates ja mitte Eesti-spetsiifilistes tegurites.

«Kolmandaks on olulised ka Eesti perepoliitika iseärasused. Nimelt on 2017. aastal kolme ja enama lapsega perede saadud toetus kaotanud inflatsiooniga tublisti reaalkaartust, mis peaks vähendama omakorda nende sündide tõenäosust. 2021. aasta teisest poolest kiirenenud inflatsioon aga suurendas üldiselt motivatsiooni jätkata töötamist ja lükata lapsesaamine edasi, kel võimalik,» lausus Gortfelder. «Nimelt makstakse vanemahüvitist rasedusele eelnenud 12 kuu palgatulu pealt. Tõusnud inflatsioon niisiis vähendab praeguses kontekstis oluliselt saadava vanemahüvitise reaalkaartust. Seetõttu on märgata 2022. aasta teises pooles languse suurenemist võrreldes eelneva aastaga,» lisis teadlane.

Veel on ka märgata sõja ja selle ootuse mõju. «Novembris ja detsembris oli sündide arvu langus võrreldes eelneva aastaga kõige suurem. Mai lõpus toimunud küsitluses vastas suisa 22 protsenti sünnituseas naistest, et sõda Ukrainas on vähendanud nende soovi lapsi saada,» märkis ta.